

บทที่ 6
สรุปและขอเสนอแนะ

สรุป

จากการศึกษาเรื่องการค้าเงินงานค่านสินเชื่อของสหกรณ์การเกษตรเท่าที่กล่าวมาแล้วตั้งแต่ต้น อาจสรุปผลการศึกษาในเรื่องที่สำคัญ ๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. จำนวนสหกรณ์การเกษตรและความเป็นมาของสหกรณ์ ปัจจุบันสหกรณ์การเกษตรที่มีอยู่จำนวนทั้งสิ้น 401 สหกรณ์ สมาชิก 171,306 คน เฉลี่ยสหกรณ์หนึ่ง ๆ มีสมาชิก 427 คน สหกรณ์การเกษตรทั้ง 401 สหกรณ์นี้ แยกออกได้เป็นสหกรณ์การเกษตรที่เกิดจากการเปลี่ยนชื่อมาจากสหกรณ์เครดิตเพื่อผลิตกรรมจำกัด จำนวน 33 สหกรณ์ และเป็นสหกรณ์การเกษตรที่เกิดจากการควบสหกรณ์หาทุนขนาดเล็กเข้าด้วยกันจำนวน 368 สหกรณ์
2. การค้าเงินงาน สหกรณ์การเกษตรทั้งหมดมีการดำเนินงานด้วยวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ๆ 6 ประการ คือ การดำเนินงานค่านสินเชื่อแก่สมาชิก การดำเนินงานค่านสินการรวบรวมผลผลิตทางการเกษตรของสมาชิกออกจำหน่ายหรือแปรรูปออกจำหน่าย การดำเนินงานค่านสินการจัดซื้อวัสดุและอุปกรณ์การเกษตรมาจำหน่ายให้แก่สมาชิก การดำเนินงานค่านสินปรับปรุงบำรุงที่ดิน การดำเนินงานค่านสินส่งเสริมการประกอบอาชีพทางการเกษตร และการดำเนินงานค่านสินส่งเสริมการศึกษา ซึ่งในบรรดากการค้าเงินงานตามวัตถุประสงค์ทั้ง 6 ประการนี้ การดำเนินงานในค่านสินเชื่อนี้ว่าเป็นการค้าเงินงานที่เป็นหลักสำคัญที่สุดของสหกรณ์ ทั้งนี้เพราะส่วนใหญ่ของสมาชิกเกษตรกรเป็นผู้มีฐานะยากจน และมีความต้องการบริการค่านสินเชื่อจากสหกรณ์มากกว่าบริการค่านสินอื่นใดทั้งสิ้น
3. เงินทุนที่ใช้ในการดำเนินงานค่านสินเชื่อ ในการดำเนินงานค่านสินเชื่อสหกรณ์การเกษตรทุกสหกรณ์มีวิธีการที่จะจัดหาเงินทุนเพื่อนำมาให้สมาชิกกู้ยืมได้โดยวิธีการใหญ่ ๆ 2 ประการ คือ โดยการสร้างและสะสมเงินทุนของตนเองขึ้นภายในสหกรณ์จากการออกหุ้น การรับฝากเงินจากสมาชิก และการสะสมเงินทุนจากการจัดสรรกำไรสุทธิจากการดำเนินงานของสหกรณ์ และจากการกู้ยืมจากภายนอก

ในการสร้างและสะสมเงินทุนของสหกรณ์ขึ้นมาเองจากการออกหุ้น การรับฝากเงินจากสมาชิกและการสะสมเงินทุนสำรองจากกำไรสุทธิประจำปีนั้น ปริมาณเงินทุนที่สหกรณ์จัดหาได้ในแต่ละปีนั้นว่ายังมีจำนวนน้อยเกินกว่าที่สหกรณ์จะสามารถนำมาใช้ในการดำเนินงานด้านสินเชื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ สหกรณ์จึงจำเป็นต้องกู้ยืมจากภายนอกมาเพิ่มเติมอีกด้วย แหล่งเงินทุนของสหกรณ์ที่สำคัญที่สุด ในปัจจุบันมีอยู่แห่งเดียว คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยรัฐบาล ตั้งแต่ปี พ.ศ.2509 โดยความมุ่งหมายที่จะให้เป็นสถาบันทางการเงินของสหกรณ์และเกษตรกรโดยทั่วไป และสหกรณ์การเกษตรก็ได้กู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเพื่อนำไปใช้เป็นทุนดำเนินงานในการให้สมาชิกกู้ยืมในแต่ละปีมากเกินกว่าร้อยละ 50 ของทุนดำเนินงานทั้งสิ้นของสหกรณ์

4. ความสามารถในการดำเนินงานด้านสินเชื่อของสหกรณ์ ปัจจุบันสหกรณ์การเกษตรโดยทั่วไปยังมีความสามารถในการดำเนินงานด้านสินเชื่ออยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำและจำกัดอยู่ในหมู่สมาชิกจำนวนไม่มากนักและหากจะเปรียบเทียบความสามารถในการดำเนินงานโดยทั่วไประหว่างสหกรณ์ด้วยกันแล้ว สหกรณ์การเกษตรที่เกิดจากการเปลี่ยนชื่อมาจากสหกรณ์เครดิตเพื่อผลิตกรรมส่วนใหญ่จะมีความสามารถในการดำเนินงานด้านสินเชื่อมากกว่าสหกรณ์การเกษตรที่เกิดจากการควบสหกรณ์หาทุนเข้าด้วยกัน ทั้งนี้เพราะการให้เงินกู้แก่สมาชิกของสหกรณ์การเกษตรที่เกิดจากสหกรณ์เครดิตเพื่อผลิตกรรมเป็นการให้เงินกู้เพื่อการผลิตในระยะสั้นเป็นสำคัญ ผิดกับสหกรณ์การเกษตรที่เกิดจากการควบสหกรณ์หาทุนเข้าด้วยกันซึ่งให้เงินกู้แก่สมาชิกในรูปของเงินกู้ระยะปานกลางเป็นส่วนใหญ่ และสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรที่เกิดจากสหกรณ์เครดิตเพื่อผลิตกรรม ส่วนใหญ่ก็เป็นผู้มีฐานะดีกว่าและมีคุณสมบัติเหมาะสมในการเป็นสมาชิกสหกรณ์ดีกว่าสมาชิกสหกรณ์การเกษตรที่เกิดจากการควบสหกรณ์หาทุนเข้าด้วยกัน

กล่าวโดยส่วนรวมแล้ว สหกรณ์การเกษตรสามารถให้เงินกู้แก่สมาชิกแต่ละรายได้จำนวนเพียงไม่ถึง 2,000 บาท ในระหว่างปีซึ่งจำนวนเงินกู้ที่สหกรณ์จ่ายให้แก่สมาชิกดังกล่าวนี้ยังจัดว่าน้อยกว่าความต้องการเงินกู้โดยทั่วไปของสมาชิกเป็นอย่างมาก

5. ปัญหาในการดำเนินงานในด้านการเงินของสหกรณ์การเกษตรโดยทั่วไป ในการดำเนินงานด้านสินเชื่อของสหกรณ์การเกษตรนั้น สหกรณ์การเกษตรโดยทั่วไปมักประสบอุปสรรคและปัญหาที่เหมือน ๆ กันคือ สหกรณ์ไม่สามารถที่จะจัดหาเงินทุนที่จะนำมาให้สมาชิก

กุ่มได้อย่างเพียงพอ ทั้งนี้เพราะความสามารถในการสร้างเงินทุนของสหกรณ์ขึ้นมาเองยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ และในการกุ่มเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรก็ยังมีข้อจำกัดอยู่อีกหลายประการที่ทำให้สหกรณ์ได้รับเงินกู้จากธนาคารน้อยกว่าที่ควร ยิ่งไปกว่านั้นในการให้เงินกู้แก่สมาชิก สหกรณ์ก็ยังประสบปัญหาการขาดแคลนกำลังเจ้าหน้าที่ที่จะช่วยในการบริหารงานคานสินเชื่อของสหกรณ์ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพประกอบทั้งสมาชิกส่วนใหญ่ยังเป็นผู้มีฐานะยากจนและมีความสามารถในการส่งชำระหนี้เงินกู้ต่อสหกรณ์ได้ในอัตราที่ไม่สูงนักอีกด้วย

กล่าวโดยทั่วไปแล้วแม้ว่าหลักการและวิธีการในการดำเนินงานคานสินเชื่อของสหกรณ์ที่ใดกำหนดไว้จะมีความเหมาะสมก็พอที่จะนำความสำเร็จในการดำเนินงานมาสู่สหกรณ์ได้ไม่ยากนัก แต่สหกรณ์ก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะสหกรณ์ยังไม่อาจแก้ไขอุปสรรคหรือปัญหาต่าง ๆ ที่มีอยู่ดังกล่าวแล้วให้คล่องไปได้โดยเร็ว ประกอบกับสหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่ยังอยู่ในระยะแรกเริ่มดำเนินงาน ซึ่งกรรมการ สมาชิก ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ยังไม่มีความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ในการดำเนินงานอย่างเพียงพอ แต่กระนั้นก็ยังปรากฏว่ายังมีสหกรณ์การเกษตรบางสหกรณ์ที่สามารถดำเนินงานได้เป็นผลสำเร็จเป็นอย่างดี ในระยะเวลาเพียงไม่กี่ปี

ข้อเสนอแนะ

หากจะพิจารณาถึงอุปสรรคและปัญหาข้อขัดข้องที่ทำให้การดำเนินงานคานสินเชื่อของสหกรณ์การเกษตรไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรดังกล่าวมาแล้วทั้งหมด จะเห็นได้ว่าข้อขัดข้องหรืออุปสรรคปัญหาเหล่านั้นมีทั้งที่เป็นข้อขัดข้องหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นภายในสหกรณ์เอง และอุปสรรคปัญหาที่เกิดขึ้นภายนอกสหกรณ์ ซึ่งปัญหาข้อขัดข้องดังกล่าวนี้ก็มีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันอย่างใกล้ชิด และจำเป็นจะต้องแก้ไขให้หมดสิ้นไปด้วยกัน มิฉะนั้นก็เป็นการยากที่สหกรณ์จะสามารถดำเนินงานได้เป็นผลสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดเอาไว้ การที่จะแก้ไขปัญหาคือข้อขัดข้องดังกล่าวให้หมดสิ้นไปนี้ ก็มีใ้สหกรณ์จะสามารถดำเนินการให้เป็นผลสำเร็จได้แต่โดยลำพัง เพราะอุปสรรคปัญหาบางอย่างก็เป็นสิ่งที่นอกเหนืออำนาจและความสามารถที่สหกรณ์อาจจะกระทำได้ จึงเป็นการจำเป็นอย่างยิ่งที่สหกรณ์จะต้องได้รับความร่วมมือ ร่วมใจ และการสนับสนุนจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของทุกฝ่าย ทั้งในกานของเอกชน

และรัฐบาล สมาชิก กรรมการ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์เอง โดยทุก ๆ ฝ่ายจะต้องให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหานี้ไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งจากสภาพของปัญหาของสหกรณ์การเกษตรที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ หากจะมีการแก้ไขปรับปรุงให้การดำเนินงานค่านสินเชื่อของสหกรณ์มีประสิทธิภาพดีขึ้นและได้รับผลสำเร็จมากขึ้นก็จะต้องมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานในค่านของสหกรณ์ การแก้ไขปรับปรุง

งานในค่านของสหกรณ์เอง เพื่อให้การดำเนินงานค่านสินเชื่อของสหกรณ์ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ อาจแยกออกได้ดังต่อไปนี้

1.1 การปรับปรุงในค่านคุณลักษณะของสมาชิก สมาชิกของสหกรณ์เป็นองค์

ประกอบมูลฐานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จวิฤกภาพหน้าหรือความล้มเหลวในการดำเนินงานของสหกรณ์ การที่สหกรณ์มีสมาชิกที่มีคุณลักษณะไม่เหมาะสมยอมทำให้การดำเนินงานยากที่จะประสบความสำเร็จ ปัญหาที่สหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่ประสบอยู่เกี่ยวกับสมาชิกก็คือ สมาชิกส่วนมากมีฐานะยากจนและเป็นผู้มีอายุมากเกินไป ทำให้ขาดความกระตือรือร้นในการประกอบอาชีพ ประกอบกับส่วนใหญ่มีการศึกษาค่ำ และมีทัศนคติและความเคยชินอยู่กับระบบการดำเนินงานของสหกรณ์หาทุนแบบดั้งเดิมอีกทั้งยังขาดความสนใจและความเข้าใจกิจการและการดำเนินงานของสหกรณ์อีกด้วย จึงควรที่จะได้มีการแก้ไขปรับปรุงในค่านสมาชิกโดย

1.1.1 ในการรับสมัครสมาชิก สหกรณ์ควรมีการพิจารณาอย่าง

รอบคอบและเคร่งครัด เพื่อให้ได้บุคคลที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมและควรสนับสนุนให้คนหนุ่มที่มีการศึกษาค่ำและมีความขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพเขาเป็นสมาชิกใหม่มากขึ้น เพราะสมาชิกเดิมส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรซึ่งมีอายุมากและขาดความสนใจในกิจการของสหกรณ์เท่าที่ควร

1.1.2 สหกรณ์ควรจัดให้มีการศึกษาอบรมแก่สมาชิกให้เหมาะสมกับ

สภาพความเป็นอยู่และสังคมในท้องถิ่นโดยสม่ำเสมอ เพื่อให้สมาชิกได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักและวิธีดำเนินงานของสหกรณ์ ตลอดจนวิธีการดำเนินงานใหม่ ๆ ในการประกอบอาชีพทางการเกษตรแผนใหม่ที่ถูกต้องและเหมาะสมแก่ท้องถิ่นอันจะเป็นผลดีทั้งแก่ตัวสมาชิกและสหกรณ์ต่อไปในอนาคต

1.1.3 สหกรณ์ควรชี้ให้สมาชิกเห็นถึงประโยชน์ในการทำธุรกิจของสมาชิกกับสหกรณ์ ว่าเป็นวิธีการที่จะช่วยเหลือทั้งสมาชิกและสหกรณ์ให้มีฐานะที่มั่นคงแข็งแรงขึ้น และสหกรณ์จะต้องพยายามดำเนินการให้สมาชิกเพิ่มการกระทำธุรกิจกับสหกรณ์ให้มากขึ้นกว่าเดิมในทุกทางเป็นประจำโดยสม่ำเสมอ

1.1.4 สมาชิกสหกรณ์ที่ขอกู้เงินไปจากสหกรณ์ และไม่สนใจที่จะปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของสหกรณ์ในการใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ ตลอดจนไม่สนใจที่จะชำระหนี้คืนต่อสหกรณ์ โดยไม่มีเหตุผลตามสมควร สหกรณ์ควรพิจารณาสอบสวนหาสาเหตุและจัดการลงโทษโดยเคร่งครัด เช่นอาจใช้วิธีการขึ้นเค็ดขาดตามกฎหมายหรือมีให้เงินกู้ครั้งต่อไปแก่สมาชิกผู้นั้นหรือกลุ่มสมาชิกที่มีผู้ไม่ชำระหนี้เงินกู้หรือโดยวิธีอื่นใดตามควรแก่กรณี ทั้งนี้เพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่สมาชิกอื่นอันจะเป็นผลเสียแก่สหกรณ์

1.2 การแก้ไขปรับปรุงในด้านการบริหารงานและการจัดการ ปัญหาในด้านการบริหารและการจัดการของสหกรณ์ ส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการที่คณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ยังเป็นผู้ที่ขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักและวิธีการสหกรณ์ ตลอดจนการดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกทั่วไป ประกอบกับสหกรณ์ยังมีเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ จึงเป็นผลให้การบริหารงานและการจัดการด้านอื่นเชื่อไม่ประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย จึงควรที่จะได้มีการแก้ไขปรับปรุงงานด้านนี้โดย

1.2.1 การจัดให้การศึกษาอบรมแก่กรรมการและเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ทั้งในหลักและวิธีการสหกรณ์ กฎหมายข้อบังคับเกี่ยวกับสหกรณ์ ความรู้ด้านการเงิน การบัญชี การตลาด ตลอดจนการเกษตรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นประจำด้วย เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของกรรมการและเจ้าหน้าที่อันจะเป็นผลดีแก่การดำเนินงานของสหกรณ์สืบไป

1.2.2 สหกรณ์ควรพยายามให้สมาชิกได้มีโอกาสสมัครเปลี่ยนแปลงหมุนเวียนกันเข้ามารับหน้าที่กรรมการดำเนินการของสหกรณ์ให้มากที่สุด เพื่อเป็นการฝึกฝนให้มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน ตลอดจนมีความสนใจและรับผิดชอบในกิจการของสหกรณ์มากขึ้น

1.2.3 สหกรณ์ควรพยายามจัดหบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและคุณสมบัติที่เหมาะสมเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ให้มากขึ้นกว่าเดิม โดยการใช้สิ่งจูงใจ เช่น อัตรารายเงินเดือน สวัสดิการ โบนัส และอื่น ๆ เขาช่วยและควรทำทันทีที่มีความสามารถที่จะทำได้ เพื่อให้บุคคลที่มีความสามารถมาช่วยเหลือกิจการของสหกรณ์

1.2.4 ในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการให้สินเชื่อ ควรจะได้มีการแก้ไขปรับปรุงวิธีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการควบคุมและตรวจสอบการขอกู้เงิน การใช้เงินกู้ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ตลอดจนติดตามและเร่งรัดการชำระหนี้จากสมาชิกโดยสม่ำเสมอและเคร่งครัดเพื่อผลดีของสหกรณ์ ในการให้เงินกู้แก่สมาชิกสหกรณ์ควรกำหนดให้สมาชิกจัดทำแผนการใช้เงินกู้ประกอบทุกครั้ง และควรพิจารณาให้เงินกู้แก่สมาชิกเฉพาะในรายที่จำเป็นจริง ๆ และเป็นเงินกู้ที่ก่อให้เกิดประโยชน์นอกวงเงหรือเป็นเงินกู้เพื่อการผลิตมากกว่าเงินกู้เพื่อการใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ไม่เกิดผลทางเศรษฐกิจ อนึ่งในการให้เงินกู้แก่สมาชิกดังกล่าว สหกรณ์ควรพิจารณาให้สอดคล้องเหมาะสมกับกำลังความสามารถในการชำระหนี้ของสมาชิกด้วย

1.2.5 เพื่อให้การดำเนินงานด้านสินเชื่อของสหกรณ์ ประสบผลสำเร็จดีขึ้นและเป็นประโยชน์แก่สมาชิกมากขึ้น สหกรณ์ควรดำเนินการปรับปรุงการดำเนินงานในทางอื่น โดยเฉพาะทางด้านการประกอบธุรกิจ เช่น การจัดหาวัสดุการเกษตรมาจำหน่ายให้สมาชิก การดำเนินการรวบรวมผลผลิตทางการเกษตรของสมาชิกออกจำหน่าย การแปรรูปผลผลิต ตลอดจนการให้คำแนะนำส่งเสริมการประกอบอาชีพการเกษตรแก่สมาชิกให้มีความสัมพันธ์ควบคู่ไปกับการดำเนินงานด้านสินเชื่อด้วย เพราะลำพังแต่การให้เงินกู้แก่สมาชิกโดยไม่ให้บริการความช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ นอกจากจะไม่เป็นการส่งเสริมการประกอบอาชีพและอำนวยความสะดวกให้แก่สมาชิกอย่างแท้จริงแล้ว ยังทำให้การดำเนินงานของสหกรณ์ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรและยากที่ประสบความสำเร็จได้ในระยะสั้น การที่สหกรณ์การเกษตรที่เกิดจากสหกรณ์เครดิตเพื่อผลิตกรรมสามารถดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จดีกว่าสหกรณ์การเกษตรที่เกิดจากการควบสหกรณ์หาทุนเข้าด้วยกัน ก็เนื่องมาจากมีการดำเนินงานดังกล่าวนี้ดีกว่าสหกรณ์การเกษตรซึ่งเกิดจากการควบสหกรณ์หาทุน ซึ่งส่วนใหญ่ดำเนินงานด้านกาให้สินเชื่อแต่เพียงอย่างเดียว

1.2.6 ในการดำเนินงานทางการจัดหาทุนของสหกรณ์ขึ้นมาเอง สหกรณ์ควรทำการ เรียกระดมทุนจากสมาชิกโดยการส่งเสริมให้สมาชิกรนำเงินมาลงทุนใน สหกรณ์ให้มากขึ้นกว่าเดิม โดยการชี้แจง ชักจูงให้สมาชิกได้เห็นผลประโยชน์ของการลงทุนใน สหกรณ์ว่านอกจากจะเป็นการทำให้สหกรณ์มีฐานะมั่นคงแข็งแรงแล้ว เงินลงทุนของสมาชิกรนั้นยัง จะกลับมาเป็นประโยชน์ แก่สมาชิกอีกด้วย ซึ่งวิธีการชักจูงให้สมาชิกรนำเงินมาลงทุนในสหกรณ์ นั้นอาจทำได้ในรูปของการชักจูงให้สมาชิกถือหุ้นเพิ่มให้มากขึ้นหรือโดยการรับฝากเงิน โดยมี เครื่องจูงใจ เช่น อัตราดอกเบี้ยที่สูงพอสมควร หรือการจัดให้มีรางวัลแก่สมาชิกผู้ฝากเงิน หรือโดยการชักจูงใจวิธีอื่น ๆ เช่น เกี่ยวกับธนาคารพาณิชย์ซึ่งสหกรณ์การเกษตรบางสหกรณ์ ได้ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานดังกล่าวมาเป็นอย่างดีแล้ว เช่นที่สหกรณ์การเกษตร - บ้านลาดจ่ากั๊ก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งสหกรณ์สามารถเรียกระดมทุนจากสมาชิก เพิ่มขึ้นได้กว่า 15 เท่าตัว จากเงินรับฝากเพียง 8 หมื่นบาทเศษ เป็นกว่า 1 ล้านบาท ใน ระยะเวลาเพียง 3 ปี

โดยที่พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2511 ไม่อนุญาตให้สหกรณ์รับฝากเงินจาก บุคคลภายนอกดัง เช่นที่สหกรณ์เคยปฏิบัติอยู่ในสมัยก่อนกฎหมายฉบับนี้ออกใช้ โอกาสที่สหกรณ์จะ สามารถสร้างเงินทุนขึ้นมาเองอย่างเพียงพอแก่ความต้องการโดยการรับฝากเงินจึง เป็นสิ่งที่เป็นไปได้อย่างยาก สหกรณ์จึงควรพยายามหาทางให้ได้มีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติสหกรณ์ใน เรื่องนี้เสียใหม่ เพื่อให้สหกรณ์สามารถรับฝากเงินจากบุคคลภายนอกได้ เช่นที่เคยเป็นมาแล้ว ในอดีต ซึ่งในการดำเนินงานอย่างนี้สหกรณ์ควรได้มีการดำเนินงานร่วมกับทางสันนิบาตสหกรณ์ แห่งประเทศไทย และกรมส่งเสริมสหกรณ์โดยใกล้ชิด เพื่อให้เกิดผลดีสมตามความมุ่งหมายด้วย

นอกจากการระดมทุนจากสมาชิกโดยการชักจูงใจให้สมาชิกถือหุ้นและฝากเงินไว้ กับสหกรณ์เพิ่มมากขึ้นแล้ว วิธีการอีกอย่างหนึ่งสำหรับสหกรณ์การเกษตร โดยเฉพาะสหกรณ์ที่ มีการดำเนินงานด้านการรวบรวมผลผลิตจากสมาชิกออกจัดจำหน่าย หรือการแปรรูปจำหน่าย ในการสร้างทุนขึ้นมาเองภายในสหกรณ์ก็คือ การใช้ระบบเงินทุนหมุนเวียน (REVOLVING FUND SYSTEM) โดยการชักจูงให้สมาชิกรนำเงินมาลงทุนในสหกรณ์ เช่นเมื่อสมาชิกได้รับเงิน บันผลและเงินเฉลี่ยคืนจากสหกรณ์ ก็จะให้สหกรณ์หักเงินบางส่วนหรือทั้งจำนวนฝากไว้ในสหกรณ์ แบบเงินฝากประจำ (ตามปกติ มีกำหนด 3 หรือ 5 ปี) หรือโดยการหักเงินจากยอดการส่งมอบ ผลผลิตของสมาชิกให้สหกรณ์จัดจำหน่าย แล้วให้สหกรณ์เก็บไว้หมุนเวียนเป็นทุนดำเนินงานของ

สหกรณ์ชั่วระยะเวลาหนึ่ง โดยการจ่ายดอกเบี้ยให้สมาชิกสำหรับเงินที่สหกรณ์หักเก็บไว้ตามสมควร ซึ่งสหกรณ์ก็อาจสร้างเงินทุนโดยวิธีนี้ได้ปีละจำนวนมากเช่นกัน

1.2.7 สหกรณ์การเกษตรควรพิจารณาเพิ่มอัตรากอเบี้ยเงินกู้ที่คิดจากสมาชิกให้สูงขึ้นอีก เพราะตามที่สหกรณ์กำหนดอัตรากอเบี้ยไว้เดิมร้อยละ 12 นั้น เมื่อหักเงิน- แล้วยื่นคืนสมาชิกแล้วเท่ากับสหกรณ์จะคิดดอกเบี้ยจากสมาชิกเพียงร้อยละ 10 เท่านั้น ซึ่งนับว่าน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับอัตรากอเบี้ยของแหล่งเงินทุนอื่น ๆ ในท้องตลาดซึ่งตามสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันนี้มีอัตราสูงกว่าของสหกรณ์อยู่มาก การที่สหกรณ์จะดำเนินการให้สินเชื่อแก่สมาชิกโดยยื่นหยัคคิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 12 อยู่ จึงไม่เป็นการสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสหกรณ์มีความจำเป็นที่ต้องจัดหาเงินทุนมาใช้ในการดำเนินงานเองเพิ่มขึ้นโดยไม่หวังแต่เงินกูจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เพียงแห่งเดียว การเพิ่มอัตรากอเบี้ยนี้จะช่วยให้สหกรณ์มีรายได้ที่จะนำไปช่วยเหลือสมาชิกได้กว้างขวางยิ่งขึ้น และช่วยให้สมาชิกต้องขวนขวายในการนำเอาเงินกูนั้น - ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริงไว้อย่างแท้จริง โดยมีใ้ทำให้จำนวนผู้ต้องการกูเงินลดน้อยลงแต่ประการใด แต่อย่างไรก็ตาม สหกรณ์จะต้องปรับปรุงบริการด้านอื่น ๆ ของสหกรณ์ให้สูงใจสมาชิกยิ่งขึ้นกว่าเดิมด้วย ทั้งควรชี้แจงให้สมาชิกเข้าใจถึงความจำเป็นที่สหกรณ์จะต้องเพิ่มอัตรากอเบี้ยให้สูงขึ้นเพื่อเพิ่มทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานของสหกรณ์นั้นจะนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของสมาชิกเอง และสหกรณ์จะต้องพิจารณาปฏิบัติการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนภายนอกที่สำคัญที่สุดของสหกรณ์ด้วย หากธนาคารจะเพิ่มอัตรากอเบี้ยเงินกูจากสหกรณ์ขึ้นอีกด้วยแล้ว ก็จะทำให้การเพิ่มทุนของสหกรณ์โดยวิธีนี้ไม่ได้ผลเท่าที่ควร

2. การแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานด้านกาให้สินเชื่อแก่สหกรณ์ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร โดยเหตุที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเป็นธนาคารซึ่งได้ถูกจัดตั้งขึ้นโดยรัฐบาลโดยความมุ่งหมายที่จะให้เป็นสถาบันทางการเงินที่จะช่วยอำนวยความสะดวกด้านกาจัดหาเงินทุนที่จำเป็นในการดำเนินงานค้าสินเชื่อกแก่สหกรณ์เป็นสำคัญ การดำเนินงานในทางการให้เงินกูแก่สมาชิกจึงควรเป็นไปในลักษณะที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่สหกรณ์การเกษตรเป็นอย่างดี ให้เป็นไปตามเจตนารมย์

และวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งธนาคารขึ้นมาด้วย เท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันระเบียบการในการให้เงินกู้แก่สหกรณ์การเกษตรของธนาคารยังมีข้อจำกัดที่เข้มงวดและเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรอยู่หลายประการซึ่งแม้ว่าจะระเบียบข้อบังคับดังกล่าวนี้จะได้รับการแก้ไขปรับปรุงไปบ้างแล้วก็ตามก็ยังไม่เป็นประโยชน์แก่สหกรณ์มากนัก หากจะได้มีการแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมในเรื่องดังกล่าวต่อไปอีกก็จะทำให้สหกรณ์ได้รับผลประโยชน์มากขึ้น และธนาคารก็จะได้อธิบายให้ท่านเข้าใจหน้าที่ของตนครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งขึ้นมาอีกด้วย กล่าวคือ

2.1 ในการให้เงินกู้แก่สหกรณ์การเกษตรโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สหกรณ์การเกษตรซึ่งเกิดจากการควบสหกรณ์หาทุนเข้าด้วยกัน ซึ่งทางธนาคารได้รวมเอาหนี้สินเดิมที่สหกรณ์มีอยู่ตั้งแต่สหกรณ์หาทุนเข้าไว้ในวงเงินกู้ใหม่ซึ่งเป็นผลทำให้สหกรณ์ไม่ได้รับเงินกู้ใหม่เต็มตามที่ตามความต้องการนั้น ควรจะได้มีการพิจารณาปรับปรุงระเบียบการให้กู้ให้เสียใหม่ เพราะวิธีการเช่นนี้มิได้เป็นการช่วยเหลือให้สหกรณ์มีฐานะดีขึ้นกว่าเดิมแต่อย่างใด ควรจะแยกหนี้เดิมและเงินกู้ใหม่ออกจากกันโดยเด็ดขาด เพื่อให้สหกรณ์ได้รับเงินกู้จากธนาคารมากขึ้นกว่าเดิม อันจะทำให้สามารถให้บริการค่านสินเชื่อแก่สมาชิกได้ดียิ่งขึ้นสมดังวัตถุประสงค์ของทางราชการในการปรับปรุงกิจการสหกรณ์ และเพื่อเป็นการให้ความช่วยเหลือแก่สหกรณ์การเกษตรอย่างจริงจัง เมื่อได้มีการแยกหนี้สินเดิมและเงินกู้ใหม่ออกจากกันโดยเด็ดขาดแล้ว ก็ควรกำหนดระยะเวลาผ่อนชำระหนี้เดิมพร้อมทั้งดอกเบี้ยที่สหกรณ์จะต้องส่งชำระต่อธนาคารไว้ในระยะเวลาที่ยาวพอสมควร เช่น 10 ปี เป็นต้น เพื่อให้สหกรณ์สามารถส่งชำระได้โดยไม่กระทบกระเทือนต่อการดำเนินงานมากจนเกินไปนัก

2.2 ในการให้เงินกู้แก่สหกรณ์ ซึ่งธนาคารกำหนดให้สหกรณ์เสนอค่าชอู้ไปพร้อมรายละเอียคในการชอู้และสัญญาเงินของสมาชิกเป็นรายบุคคล ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่เข้าชอนกับการควบคุมและตรวจสอบเงินกู้ของสมาชิกของสหกรณ์อยู่แล้ว ธนาคารควรแก้ไขจนคลายระเบียบนี้เสีย เพราะวิธีดังกล่าวนอกจากจะเป็นการทำงานที่ซ้ำชอนกันแล้ว ก็ยังทำให้สหกรณ์ไม่มีอิสระในการควบคุมการใช้เงินกู้ของสมาชิกเท่าที่ควรอีกด้วย

2.3 ธนาคารควรอนุญาตให้สหกรณ์ชอู้เงิน เบิกจ่ายเงินกู้ของธนาคารจากสาขาของธนาคารในท้องถิ่นได้ด้วย เพราะตามระเบียบเดิมซึ่งกำหนดให้สหกรณ์เดินทาง

มาเบิกเงินกู้ได้เฉพาะจากสำนักงานใหญ่เพียงแห่งเดียว เป็นการทำให้สหกรณ์ต้องเสียค่าใช้จ่ายมากเพิ่มขึ้นโดยไม่จำเป็น และทำให้การดำเนินงานของสหกรณ์ไม่คล่องตัวเท่าที่ควร ทั้ง ๆ ที่ธนาคารก็มีสาขาอยู่ในท้องถิ่นอยู่แล้ว

2.4 ธนาคารควรสนับสนุนให้สหกรณ์เป็นผู้ดำเนินการค้าการให้สินเชื่อแก่เกษตรกรโดยการพิจารณาจัดสรรเงินใหญ่แก่สหกรณ์ให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้สหกรณ์ได้มีโอกาสขยายการรับสมาชิกเพิ่มมากขึ้น แทนที่จะดำเนินงานแข่งขันกับสหกรณ์โดยการให้บริการด้านสินเชื่อแก่เกษตรกรโดยตรง โดยการหาลูกค้าเกษตรกร โดยสาขาของธนาคารที่ตั้งเป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ ซึ่งแม้ว่าธนาคารอาจจะยังมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินงานในค่านี้อยู่ในปัจจุบันเพราะกำลังความสามารถในการดำเนินงานของสหกรณ์ซึ่งอยู่ในวงจำกัด แต่ธนาคารก็ควรค่อย ๆ ดอนตัวออกไปเมื่อสหกรณ์มีกำลังความสามารถเพิ่มขึ้น เพราะการดำเนินงานของธนาคารมีโรธนาคารพาณิชย์

2.5 ธนาคารควรพิจารณาลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่คิดจากสหกรณ์การเกษตรร้อยละ 9 ต่อปี และสหกรณ์ไปให้สมาชิกกู้ต่อในอัตราร้อยละ 12 ต่อปีได้อีกเพื่อให้สหกรณ์ได้มีเงินส่วนเกินมาหมุนเวียนในการดำเนินงานเพิ่มขึ้น และทั้งควรพิจารณาเพิ่มการให้เงินกู้ระยะยาวแก่สหกรณ์เพื่อนำไปให้สมาชิกกู้ยืม เพื่อการลงทุนประกอบอาชีพการเกษตร เช่น การจัดซื้อที่ดินหรือการลงทุนระยะยาวอื่น ๆ ด้วย เพื่อให้สหกรณ์สามารถสนองความต้องการสินเชื่อของสมาชิกได้ครบถ้วนตามหลักเกณฑ์การให้สินเชื่อ

3. การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนจากรัฐบาล แม้ว่าปัจจุบันรัฐบาลจะได้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่สหกรณ์การเกษตรในหลาย ๆ ด้านอยู่แล้ว แต่การช่วยเหลือดังกล่าวก็ยังคงมีขอบเขตจำกัดและยังไม่เป็นการสนับสนุนการดำเนินงานของสหกรณ์อย่างเพียงพอ และโดยที่รัฐบาลมีบทบาทอย่างสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าของสหกรณ์จึงควรที่รัฐบาลจะได้ปรับปรุงและเพิ่มความช่วยเหลือแก่สหกรณ์การเกษตรในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ กล่าวคือ

3.1 รัฐควรส่งเสริมการให้บริการด้านการศึกษาอบรมแก่สมาชิกสหกรณ์ กรรมการ เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ ตลอดจนข้าราชการสหกรณ์ที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักและวิธีการดำเนินงานในแบบสหกรณ์ ตลอดจนการประกอบอาชีพการเกษตรที่ถูกกวดตามหลักวิชาการแบบใหม่ใหม่มากขึ้นกว่าเดิม เพราะเท่าที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน สมาชิกสหกรณ์

กรรมการ และเจ้าหน้าที่สหกรณ์ และข้าราชการสหกรณ์จำนวนมากยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องเหล่านี้ยิ่งนัก การให้ความช่วยเหลือของรัฐบาลในเรื่องนี้อาจกระทำได้โดยการจัดตั้งสถาบันที่ทำหน้าที่ในด้านการศึกษาอบรมขึ้นมา หรือจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมให้แก่สถาบันการศึกษาทางสหกรณ์ที่มีอยู่แล้วให้สามารถขยายขอบเขตการดำเนินงานให้กว้างขวางขึ้นและสามารถจัดหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในทางการศึกษาอบรมเข้ามาทำงานในด้านการศึกษาอบรมแก่บุคคลดังกล่าวแล้วได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นกว่าเดิม

3.2 รัฐบาลควรเพิ่มการให้การช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานทางสหกรณ์ให้บรรลุผลดียิ่งขึ้นโดยการจัดสรรงบประมาณช่วยเหลือแก่สหกรณ์ในรูปเงินกู้ประเภทต่าง ๆ ทั้งระยะสั้น ทั้งระยะปานกลาง และระยะยาว เพื่อให้สหกรณ์กู้ยืมไปใช้ในการดำเนินงานทั้งในด้านสินเชื่อและการดำเนินงานในทางอื่น ๆ เช่น ในด้านการซื้อ การขาย และการแปรรูปหรือการส่งเสริมการเกษตรให้มากกว่าเดิม นอกเหนือจากการช่วยเหลือทางการเงินผ่านทางธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเท่าที่เป็นอยู่แล้ว

3.3 หากการพิจารณาแก้ไขระเบียบข้อบังคับ ตลอดจนวิธีการให้เงินกู้แก่สหกรณ์การเกษตรของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเป็นสิ่งที่ไม่อาจทำได้ รัฐบาลก็ควรพิจารณาจัดตั้งสถาบันการเงินของสหกรณ์เองเพื่อดำเนินงานช่วยเหลือในด้านการเงินให้แก่สหกรณ์ต่าง ๆ โดยตรง เพราะในปัจจุบันการดำเนินงานของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรยังไม่เป็นการช่วยเหลือสหกรณ์ได้อย่างเต็มที่เท่าที่ควร หรือมีเงินสนับสนุนชั้นสูงของสหกรณ์ เช่น สันนิบาตสหกรณ์ ชุมชุมสหกรณ์การเกษตรและการชื้อแห่งประเทศไทย จำกัด ควรรับหน้าที่และมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการติดต่อประสานงานในการกู้ยืมเงินของสหกรณ์การเกษตรจากแหล่งเงินกู้ก่อนหรือสหกรณ์อื่นที่มีเงินเหลือใช้ เช่น ชุมชุมสหกรณ์ออมทรัพย์หรือสหกรณ์ออมทรัพย์ต่าง ๆ เป็นต้น

3.4 รัฐบาลควรเร่งรัดการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรโดยการเพิ่มอัตราพนักงานส่งเสริมการเกษตรที่จะส่งออกไปช่วยให้คำแนะนำชี้แจงทั้งในด้านการวางแผนการผลิต และการประกอบอาชีพตามวิชาการเกษตรแผนใหม่ โดยใช้เทคนิคใหม่ ๆ พันธุ์พืชชนิดใหม่ การใช้นุ้ย และยาปราบศัตรูพืชเหล่านี้ให้แก่เกษตรกรโดยทั่วไปให้มากขึ้นกว่าเดิม เพราะ

เท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันจำนวนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำงานในค่านนี้ยังมีอยู่น้อยมาก ในค่านของสหกรณ์ สหกรณ์การเกษตรที่มีพนักงานส่งเสริมการเกษตรประจำก็มีอยู่เพียงไม่กี่แห่ง ซึ่งทำให้งานค่านการส่งเสริมการเกษตรของสหกรณ์ยังไม่อาจดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และมีผลกระทบกระเทือนต่อการดำเนินงานในค่านการให้สินเชื่อของสหกรณ์การเกษตรและค่านอื่น ๆ ด้วย หากการเร่งรัดการเพิ่มผลผลิตสามารถดำเนินไปอย่างไคผล นอกจากจะเป็นการยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกเกษตรกรให้ดีขึ้นแล้วยังจะมีส่วนช่วยใ้การดำเนินงานของสหกรณ์ได้ประสบผลสำเร็จเร็วขึ้นอีกด้วย

3.5 รัฐควรเพิ่มการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินงานของสหกรณ์ โดยการจัดสร้างหรือจัดใหม่ปัจจัยต่าง ๆ ที่จะช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินงานของสหกรณ์ ให้เป็นผลดีให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในค่านการลงทุนพื้นฐานที่จำเป็นแก่การประกอบอาชีพเกษตรกร เช่น การให้บริการค่านการชลประทาน และการจัดรูปที่ดิน ตลอดจนการคมนาคมขนส่ง และระบบการสื่อสารต่าง ๆ ซึ่งเป็นงานที่สหกรณ์หรือเกษตรกรโดยทั่วไปไม่อาจจัดให้ มีขึ้นไคด้วยตนเอง เพื่อเป็นการสนับสนุนการประกอบอาชีพและการเพิ่มผลผลิตของสมาชิกให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งผลที่เกิดจากบริการเหล่านั้นนอกจากจะกลับมาเป็นส่วนประกอบที่สนับสนุนการดำเนินงานของสหกรณ์ในระยะยาวแล้ว ยังจะมีส่วนช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็นอย่างไคอีกด้วย

3.6 นอกจากการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนให้ แก่สหกรณ์และเกษตรกร ทั่วไปในทางการเงินและสารผลิตแล้ว รัฐควรพยายามส่งเสริมและปรับปรุงระบบการตลาดผลผลิตการเกษตรให้มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์แก่เกษตรกรโดยทั่วไปให้มากขึ้น โดยการพยายามดำเนินงานให้ราคาผลผลิตทางเกษตรมีเสถียรภาพและอยู่ในระดับที่สูงพอสมควร อาจจะใช้วิธีการประกันราคา หรือการพยุงราคาผลผลิตทางเกษตร การหาตลาดให้สินค้าของสมาชิกสหกรณ์ การส่งเสริมสินค้าขาออกและการส่งเสริมการลงทุนประกอบการประเภทเกษตร-อุตสาหกรรมให้มากขึ้น ซึ่งในการนี้ควรจะได้ไ้ให้มีการประสานงานกันในระหว่างหน่วยราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทรวงเกษตร กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม และส่วนราชการอื่น ๆ ด้วย

3.7 โดยที่การดำเนินงานในแบบของสหกรณ์ แม้ว่าโดยหลักและวิธีการอาจนำมาซึ่งผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ ของสมาชิกได้เป็นอย่างดี แต่การที่สหกรณ์จะดำเนินงานให้เป็นผลสำเร็จโดยลำพังอาจต้องใช้เวลายาวนานมาก เพราะความไม่เหมาะสมและปัญหาในสภาพสิ่งแวดล้อมซึ่งมีอยู่มากมาย ปัจจุบันรัฐมีหน่วยงานมากมายหลายหน่วยที่ทำหน้าที่ในการให้บริการความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ แก่เกษตรกรโดยทั่วไป เช่น หน่วยงานชุมชน หน่วยเร่งรัดพัฒนาชนบท สมาคมชลประทานราษฎร สมาคมผู้ไชน่า หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ซึ่งการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ เหล่านี้ แม้ว่าจะมีความมุ่งหมายเพื่อการช่วยเหลือเกษตรกรด้วยกันทั้งสิ้น แต่ความแตกต่างกันในหลักและวิธีการดำเนินงาน ตลอดจนการขาดการติดต่อประสานงานที่ตึงกันและกัน บางครั้งการดำเนินงานของหน่วยเหล่านี้ก็ซ้ำซ้อนกัน และเป็นการแข่งขันกันซึ่งไม่เกิดผลดีแก่เกษตรกร รัฐจึงควรพิจารณาว่าในการให้หน่วยงานเหล่านี้ได้มีการประสานงานกันให้ใกล้ชิดและดีขึ้นกว่าเดิม เพื่อผลดีแก่ทุกฝ่าย และในการนี้รัฐควรจัดการยุบเลิกหน่วยงานบางหน่วยที่ไม่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานเสีย หรือจัดการโอนงานบางหน่วยที่ซ้ำซ้อนกับงานสหกรณ์ โดยตรงมาเป็นของสหกรณ์ เพื่อเป็นการส่งเสริมและเผยแพร่กิจการและการดำเนินงานของสหกรณ์ให้กว้างขวางออกไปอีกด้วย เพราะปัจจุบันนี้ก็เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า วิธีการสหกรณ์เป็นวิธีเดียวที่อาจจะนำมาใช้ในการแก้ไขอุปสรรคปัญหาข้อขัดข้องในทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนและประเทศชาติได้ดีกว่าวิธีการอื่นใดทั้งหมด และรัฐบาลไทยเองก็ได้ยอมรับความสำคัญดังกล่าวของสหกรณ์ไว้แล้วเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากกรณีที่ไครวมเอาแผนงานของสหกรณ์เข้าไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศทั้ง 3 แผน ตั้งแต่แผนที่ 1 ถึงแผนที่ 3 จึงควรที่รัฐจะได้เพิ่มความช่วยเหลือสนับสนุนงานด้านสหกรณ์ให้มีความเจริญก้าวหน้าขึ้นโดยรวดเร็ว อย่างไรก็ตามในการโอนงานที่ซ้ำซ้อนกันของหน่วยงานอื่นมาเป็นของสหกรณ์ ดังกล่าวควรจะได้มีการกำหนดวิธีการในการโอนงานให้ค่อยเป็นค่อยไปตามความเหมาะสมและกำลังความสามารถของสหกรณ์และหน่วยงานอื่น ๆ ด้วย

3.8 ในด้านการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของสหกรณ์นั้น จะเห็นได้ว่าเท่าที่ผ่านมารัฐบาลไม่ค่อยมีนโยบายที่ต่อเนื่องและแน่นอน และมีการดำเนินการช่วยเหลืองานของสหกรณ์ให้เจริญก้าวหน้าอย่างจริงจัง เพราะได้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบาย

ในเรื่องสหกรณ์อยู่ตลอดเวลา เช่น เมื่อสนับสนุนให้มีการจัดตั้งสหกรณ์หาทุนขึ้นเป็นจำนวนมากโดยไม่คำนึงถึงความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกรและคุณภาพของสหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้น ครั้นปรากฏว่าสหกรณ์ส่วนใหญ่ตั้งขึ้นเป็นสหกรณ์ขนาดเล็กเกินไป มีสมาชิกจำนวนน้อยและมีเงินทุนจำกัดไม่สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รัฐบาลจึงกำหนดนโยบายใหม่ให้มีการควบสหกรณ์หาทุนขนาดเล็กในระดับตำบลเข้าด้วยกันเป็นสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ในระดับอำเภอ ซึ่งในการควบสหกรณ์นี้ไม่มีการพิจารณาและวางแผนในรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับจำนวนสหกรณ์ที่จะให้ควบเข้ากันแล้วให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการควบเข้ากันหมายถึงการรวมทั้งจำนวนสมาชิก ทรัพย์สิน และหนี้สินเดิมของสหกรณ์หาทุนเหล่านั้น จึงปรากฏว่ามีสหกรณ์การเกษตรที่เกิดจากการควบสหกรณ์หาทุนหลายแห่งที่มีขนาดใหญ่เกินไป แต่มีความอ่อนแอในทางเศรษฐกิจ เพราะมาจากการควบสหกรณ์หาทุนซึ่งมีหนี้สินเดิมจำนวนมากและสมาชิกที่มีคุณสมบัติไม่เหมาะสม จึงทำให้ไม่สามารถดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพได้ เนื่องจากพื้นฐานไม่แข็งแรง นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงหน่วยงานที่จะให้รับผิดชอบงานของสหกรณ์อยู่ตลอดเวลาอีกด้วย ทั้งหน่วยงานต่าง ๆ ที่ดำเนินงานเกี่ยวกับสหกรณ์ก็ไม่ค่อยมีการร่วมมือประสานงานกันเท่าที่ควร จึงทำให้การดำเนินงานของสหกรณ์ยังไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ฉะนั้นโดยเหตุที่การดำเนินงานสหกรณ์ในประเทศไทยเป็นผลเนื่องมาจากการริเริ่มของรัฐบาลมากกว่าเป็นการริเริ่มจากประชาชน การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในนโยบายของรัฐบาลในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมกิจการสหกรณ์ย่อมมีผลกระทบต่อการทำงานของสหกรณ์เป็นอย่างมาก รัฐบาลที่จะได้มีการกำหนดแนวนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจการสหกรณ์ไว้ให้แน่นอนและให้เป็นที่ยอมรับปฏิบัติสืบต่อกันไปได้ไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงในคณะรัฐบาลหรือผู้บริหารประเทศตลอดจนตัวบุคคลผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารงานของสหกรณ์-อย่างไรก็ตามเพราะงานสหกรณ์เป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องอยู่กับประชาชน ผู้มีฐานะยากจนโดยตรงและการดำเนินงานจะประสบผลสำเร็จได้ก็ต้องอาศัยการมีแผนงานและแนวนโยบายในการดำเนินงานที่แน่นอน มิฉะนั้นงานสหกรณ์ก็จะประสบกับปัญหาล้มลุกคลุกคลานแล้วแต่แนวนโยบายของรัฐบาลตั้ง เช่นที่เป็นมาแล้วในอดีต ซึ่งสภาพดังกล่าวนอกจากจะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกสหกรณ์อย่างแท้จริงแล้ว การดำเนินงานของสหกรณ์เองก็ไม่สามารถที่จะใช้เป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้อีกด้วย